

LUYỆN TẬP THAO TÁC LẬP LUẬN SO SÁNH _____

A – MỤC TIÊU BÀI HỌC

Giúp HS :

- Củng cố những kiến thức về thao tác lập luận so sánh.
- Biết vận dụng thao tác lập luận so sánh để viết đoạn văn có sức thuyết phục và hấp dẫn.

B – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

I – NỘI DUNG

– Đây là bài thực hành luyện viết, do vậy cần giúp HS biết vận dụng kiến thức vào việc viết bài văn theo các đề trong SGK.

- Từ việc so sánh, rút ra kết luận xác đáng, thích hợp.

Ví dụ các kết luận :

+ "Nếu *Truyện Kiều* nâng cao lịch sử thơ ca, thì *Chiêu hồn* đã mở rộng địa dư của nó qua một vùng xưa nay ít ai động tới : cõi chết." (Chế Lan Viên)

+ "Nói tóm lại, hoặc bỏ bớt những đoạn vô ích, hoặc thêm vào một hai chi tiết, hoặc chỉ lấy lại ý của Thanh Tâm Tài Nhân, Nguyễn Du đã thực hiện được một cách hoàn toàn cái mộng của Thanh Tâm Tài Nhân, cái mộng biến Từ Hải thành một bậc anh hùng xuất chúng." (Hoài Thanh)

II – PHƯƠNG PHÁP VÀ TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

1. Phương pháp dạy học

- Nhắc lại những kiến thức về thao tác lập luận so sánh.
- Lần lượt đưa ra một, hai đề để HS thảo luận : một đề nhấn mạnh sự giống nhau, một đề nhấn mạnh sự khác nhau. (Các đề này GV nên báo trước để HS chuẩn bị ở nhà. Khi đến lớp, có thể trao đổi ý kiến cho phong phú hơn.)
- Cho HS viết (không dài quá 200 chữ). GV chỉ định một vài HS đọc bài viết của mình, cả lớp theo dõi. Tùy trường hợp, GV có thể sửa chữa câu văn của HS cho chuẩn xác hơn.
- GV có thể nhắc lại một số điều về cách viết bài văn, một số đoạn so sánh trong các bài viết của các nhà văn (xem lại phần *Nội dung*). Đây là trọng tâm của tiết học, tùy tình hình cụ thể của lớp học, GV cần linh hoạt tổ chức điều hành.

2. Tiến trình tổ chức dạy học

Bài tập 1

Tình cảm khi về thăm quê hương trong hai bài thơ của Hạ Tri Chương và của Chế Lan Viên.

– Điểm giống nhau : Cả hai tác giả đều rời quê hương ra đi lúc còn trẻ và trở về lúc tuổi đã cao.

+ *Khi đi trẻ, lúc về già* (Hạ Tri Chương)

+ *Trở lại An Nhơn, tuổi lớn rồi* (Chế Lan Viên)

– Khi trở về, cả hai đều trở thành "người xa lạ" trên chính quê hương của mình.

+ *Hỏi rằng : Khách ở chốn nào lại chơi ?* (Hạ Tri Chương) vì không còn ai nhận ra mình là người cùng quê cả.

+ *Chẳng lẽ thăm quê lại hỏi người* (Chế Lan Viên) vì quê hương đã biến đổi sau chiến tranh, không còn cảnh cũ người xưa nữa.

– Kết luận : Hạ Tri Chương sống trước Chế Lan Viên hơn một nghìn năm. Cảnh vật, tình cảm con người đã có bao nhiêu biến đổi. Đó là điều dĩ nhiên. Tuy thế, giữa người xưa và người nay vẫn có những nét tương đồng. Đọc người xưa cũng là dịp để hiểu người nay sâu sắc hơn.

Bài tập 2

Học cũng có ích như trồng cây, mùa xuân được hoa, mùa thu được quả. Mùa xuân, mùa thu ở đây chỉ các giai đoạn khác nhau : ban đầu thu hoạch còn ít, cùng với thời gian sẽ thu hoạch được nhiều hơn. Học hành cũng vậy. Cùng với thời gian, võ vạc dần, tiến bộ dần, người học rồi sẽ có những tiến bộ lớn. Đây là một câu so sánh để ta thêm kiên nhẫn trên con đường học tập.

Bài tập 3

So sánh ngôn ngữ thơ Hồ Xuân Hương và ngôn ngữ thơ Bà Huyện Thanh Quan qua hai bài *Tự tình* (bài I) và *Chiều hôm nhớ nhà*. (Ở đây chỉ so sánh ngôn ngữ thơ chứ không bàn đến thân thế và tài năng của tác giả.)

– Trước hết, hai bài thơ có những điểm giống nhau : cùng là thơ bảy chữ, tám câu (thất ngôn bát cú) ; cả hai đều gieo vần, và tuân thủ nghiêm chỉnh luật đối (ở câu 3 + 4 và 5 + 6).

– Nhưng hai bài thơ khác nhau ở cách dùng chữ :

+ Thơ của Hồ Xuân Hương dùng ngôn ngữ hàng ngày (*tiếng gà vắng vắng, mờ thắm, chuông sầu, những tiếng thêm rền rĩ, khắp mọi chòm,...*) kể cả những chữ có

phần hiểm hóc, nhiều ẩn ý (*có sao om, duyên để môm môm, chịu già tom*) chỉ có một câu có nhiều từ Hán Việt : *Tài tử văn nhân ai đó tá ?*

+ Bài thơ của Bà Huyện Thanh Quan dùng nhiều từ ngữ Hán Việt : *hoàng hôn, ngư ông, viễn phố, mục tử, cô thôn, kẻ chốn Chương Đài, người lữ thứ, nổi hàn ôn.*

Nhiều từ là thi liệu quen thuộc trong văn chương cổ điển : *ngàn mai, dặm liễu.*

– Sự khác nhau về ngôn ngữ đó tạo ra sự khác nhau về phong cách :

+ Một phong cách gần gũi, bình dân, tuy có xót xa nhưng vẫn tinh nghịch, hiểm hóc (Hồ Xuân Hương).

+ Một phong cách trang nhã, đài các, tiếng nói của văn nhân trí thức thượng lưu (Bà Huyện Thanh Quan).

Cả hai bài thơ đều hay nhưng theo hai phong cách khác nhau.